

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Den Hollantschen Icarvs

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, M. DC. LXIV.

Ghetuyghenissen der Oudt-vaderen, ende Catholijcke Leeraren, die Peenius voorstelt om te bewijzen dat de Heylighen niet al-wetende zijn.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71360)

Ghetuyghenissen der Oudt-vaderen,
ende Catholijcke Leeraren, die *Peenius*
voorstelt om te bewijzen dat
de Heylighen niet al-wetende zijn.

DIt is wederom vergheeffschen arbeydt, te wil-
len bewijzen, dat de Heylighen *niet al-wetende*
zijn; want wy staen dat toe met handen, en voeten:
Maer dat hier uyt kan besluten worden, dat men
haer niet en mach aenroepen, die slot-reden heb-
ben wy boven berhoont niet te bestaen, de wijle het
ghenoegh is dat sy wetenschap hebben van vele
dinghen, die ons aengaen. Nochrans om op alles te
voldoen, soo sullen wy gheerne hooren, wat de
Oudt vaders, ende Catholijcke Leeraers segghen
aengaende de wetenschap der Heylighen.

Peenius pag. 87. Chrystomus Hom. 4. de Penit.
seght: *Hy alleen can het herte ghenesen, die int besonder*
onse herten gheschapen heeft, ende alle onse wercken altydt
verstaet, hy dan, can in onse consciencie ingaen, ons verstant
raken, onse sielen buyghen.

Antwoord. Hier over en valt gheen disput, want
dat Godt dat doen kan, dat stemmen wy van
weet-sijden toe: Maer de questie is hier, oft Godt
met'er daet de voornemens, ende ghedachten der
herten aen de Heylighen hier op aerden niet ghe-
openbaert en heeft: Ende oft hy dat niet meet
en doet aen de Heylighen in den Hemel, aenghesien
dat wy uyt de Schrifture bewijzen, dat de Heyli-
ghen met'er daet kennisse hebben van onse dingen,
ende

ende dat'er noodtsakelijck eenighe middelen moeten zijn, door de welcke sy die wetenschap krijghen.

Peenius pag. 88. *Origenes Lib. 2. in Epist. ad Rom. in principio*, seght: *Indien oft de Heylighen buyten den lichame ghestelt, die met Christo zyn, jet doen, ende besorghen voor ons nae de ghelijckenisse der Enghelen, die ons t'onser saligheydt dienen; ofte wederom, indien oock de sondaers selve buyten den lichame ghestelt, jet doen nae het voornemen haers verstandts, niet te min nae de ghelijckenisse der quade Enghelen, laet dat oock ghehouden werden onder de verborghene gheheymenissen Godts, ende niet op't papier ghestelt worden.*

Antw. Hier en is wederom gheen disput van, oft de Heylighen, ghelijck als de Enghelen, voor ons wercken (soo *Origenes*, seght) want wy stemmen dat toe weer-sijds, dat de Enghelen hier ghedurigh zijn onder de menschen, ghesonden van Godt, als ghedienstighe gheesten, maer soo niet doorgaens de Heylighen, van de welcke nochtans *Augustinus lib. de cura pro mortuis, cap. 13.* opentlijck seght, dat sy in vele omstandigheden by ons zijn. Maer de questie is, oft sy van ons weten, hoewel sy by ons niet teghenwoordigh en zijn, ghelijck de Enghelen. Dit en loochent *Origenes* niet: maer laet de sake in't midden.

Peenius ibid. Hieronymus ad Heliod. Epist. 3. c. 1. seght van *Nepotianus*, die overleden was: *Al wat ick gheseght hebbe, om dat hy't niet ghehoort heeft, schijnt sonder danck te zijn. Daer nae: Laet ons niet af-houden van hem te spreken, met welcken wy niet spreken en kunnen. Cap. 10. Gheluckighe Nepotianus, die dese dinghen niet en siet, die dese dinghen niet en hoort; te weten de verwoestinghen, ende de verwoeckinghen der Barbaren, welcken Nepotianus nochtans, hy gheseght had-*
de

de Cap. 3. met Christo te zijn, ende onder de vergaderinghe der Heylighen.

Antw. 'T is waer dit leste hadde Hieronymus ghefeydt: maer hy en seght hier niet, dat Nepotianus, voor soo veel als hy nu saligh was, die dinghen niet en wist. Hy hout hem alleen voor gheluckigh, om dat hy de dinghen niet en siet, noch en hoort, 'twelck niet anders en kan verstaen worden als van het lichamelijck sien, ende hooren, indien hy noch waer op de werelt, daerom en hadde hy in den hemel niet laten gheluckigh te zijn, schoon hy aldaer die verwoestinghen hadde gheweren; want die wetenschap en kost in't minste niet hinderen aen sijne gheluck-saligheydt, noch de onwetenthey, de selve vermeerderen, oft vervoorderen; Hoe kan dan Hieronymus Nepotianum daerom gheluckigh noemen, om dat hy die dinghen niet en sach, noch en hoorde, indien hy van hem sprack voor soo veel als hy nu gheluck-saligh was.

Dit blijkt noch voorders uyt 'tghene Hieronymus te voren seght, te weten: *Hy en hoort ons niet, wy en connen met hem niet spreken*, dat hy dit verstaet van het lichamelijck ghehoor, ende onderlinghe spreken met malkanderen, ghelijck de menschen doen, blijkt uyt dese sijne woorden: *Den ghenen die wy meynden dat erfghename soude wesen, dien hebben wy nu tot een lijck: waer is dien, die onsplacht te verwecken tot schrijven? vvaer is die stemme soeter als het ghesangh van een svrane?* Hieronymus dan seght: Ghelijck wy hem niet meer en hooren spreken, noch singhen, om dat hy een lijck is (sprekende buyten twijffel van het door lichaem) alsoo en hoort hy ons niet spreken, noch wy en connen met hem niet spreken, voor soo veel als

als hy een lijck, oft doot lichaem is ; dit en bewijst niet, dat *Hieronymus* wilt segghen, dat *Nepotianus* niet en hoorde, noch en sagh, oft om eyghentlijck te spreken, niet en verstont nae de siele, 'tghene hier omgingh op aerde.

Peenius *ibid.* *Ambrosius* seght in de begraeffnisse van eenen *Satyrus* : Indien ghy vviest dat *Italien* nu verdrückt vvierdt door een soo seer nae by-vyandt, hoe seer soudt ghy suchten!

Antw. *Ambrosius* spreeckt hier ghelijck *Hieronymus*, te weten niet van den teghenwoordighen staet, in den welcken *Satyrus* was inden hemel, maer van den staet, in den welcken hy soude gheweest hebben, indien hy op aerde gheleest hadde: Dit blijktt 1. Om dat *Ambrosius* seght: Hoe soudt ghy suchten! dit en kan niet verstaen worden van den Heylighen, die niet en kunnen suchten over onse ellenden, de wijle alle suchten, ende droefheydt van haer, door de gheluck-saligheydt, is ghevlucht, soo den *H. Ioannes* seydt in *Apocal.* Dit blijktt 2. uyt de volghende woorden: Hoe droef soudt ghy vvesen? Hoe soudt ghy dat kunnen verdraghen? Ghy zijt van ons ghenomen, om dat ghy niet en soudt vallen in de handen der *Barbaren*, &c. Dit en kan niet gheseydt worden vanden gheluck-salighen; soo spreeckt dan *Ambrosius ex supposito*, dat is, indien ghy noch leefde, ende dit al-te-mael saeght, Hoe soudt ghy suchten, hoe droef soudt ghy zijn, &c. Wat doet dit tegen de werenschap der Heylighen?

Peenius *ibid.* *Augustinus* lib. de cura pro mortuis Cap. 13. seght, Indien dan onse Vaders ons verlaten hebben, hoe zijn-se dan by onse dinghen, ende bekommeringhen? &c.

Antw. Niet teghenstaende, dat *Augustinus* hier schijnt

schijnt de wetenschap der Heylighen wegh te nemen, soo is't nochtans, dat hy in dat selve boeck, terstont daer nae, dat is *Cap. 15.* gheeft vier verscheyden middelen, door de welke sy van ons weten, en kunnen weten, die ick, in't voorgaende, met sijne eyghen woorden hebbe opghetelt; ja hy seght, dat sy sommighe dinghen weten, al-hoe-wel sy niet alles en weten, het welck'wy oock segghen met hem.

Peenius pag. 89. *Gregorius in moralibus*, seght: *Ghelijck de ghene die noch leven, &c.*

Antw. Is dit wederom een behoorlijcke maniere van citeren? *Gregorius* heeft vijf-en-dertigh boecken ghemaect van sijne *Moralia*, de welke bestaen in meer als ses hondert Capittelen, ende hier komt ghy in't generael citeren de *Moralia* van *Gregorius*, sonder boeck, ende Capittel. Waer sal ick nu de spreucke gaen vinden?

Peenius *ibid.* In jure Canonico C. qui divina, Causa 13. q. 2. in append. wordt gheseydt: Daer wordt oock gevraecht van den dooden, oft sy die dinghen weten, de welke vanden levenden ghedaen worden. *Esaias* van het bedroefde volck seght: Abraham onse Vader en weet van ons niet, &c.

Antw. Doch daer wordt datelijck op gheantwoordt C. *Fatendum*, dat de Heylighen door haer eyghen selven van ons niet en weten, ende de middelen, worden uyt *Augustino lib. de cura pro mortuis*, daer by ghevoeght, door de welke, sy die wetenschap soudent bekomen, ende kunnen bekomen.

Peenius. pag. 90. *Hildebertus Bisschop van Turon* ontrent het jaer 1120. seght: Dat de sielen der Heylighen niet en weten war in dit leven gheschiedt, &c.

Antw. Waer seght *Hildebertus* dat? wijst my 't boeck, en capittel aen. Pee-

Peenius. *Ibid.* Thomas p. 1. q. 89. art. 8. segh: De afge sonderde zielen, nae de natuerlycke kennisse, weten niet de ding'en, die hier op aerde geschieden &c.

Antw. Wie heeft oyt gheleert dat de Heylighen eene natuerlycke kennisse hebben van onse dinghen? den H. Thomas spreekt van natuerlycke kennisse, hier uyt en volght niet, dat-se gheen boven-natuerlycke en hebben.

Peenius pag. 90. Durandus lib. 4. Sent. Dist. 49. q. 3. antwoordt op de vraghe: of de Heylighen onse ghebeden verstaen, dat'et schijnt neen, om dat se volmaeckter sijn in de liefde, als sy waren, doense leefden. Maer hoe yemant volmaeckter is, hoe hy den naesten in noodtsakelyckheden meerder ter hulpe komt: Indien dan de Heylighen ons ghebreck kenden, t welck wy in onse ghebeden uyt drucken, soo soudensy ons meer ter hulpe komen, dan de levende vrienden, maer dat en bevinden wy niet, soo en verstaen de Heylighen onse ghebeden niet.

Antw. Niet een van dese woorden en kan ick by Durandus vinden lib. 4. Sent. dist. 49. q. 3. Het ghene dat Durandus, namelijck in die questie hier bewijst, is, dat de Heylighen niet alles (namelijck oock tgene hanght van onsen vryen wille) en weten door hee Godlyck aenschouwen; niet reghenstaende, hy houdt staende dat sy onse dinghen weten, door revelatien, ende door andere kennisse, voor soo veel als haer aengaet. Sicet S. 12. en 16.

Peenius. pag. 91. Cajetanus in 2. 2. Thom. q. 8. A. 5. segh: Wy weten niet door sekere reden, of de Heylighen onse ghebeden verstaen, al-hoe-wel wy dat gheluck-salighlyck ghelooven.

Antw. Leeft Cajetanus noch eens, of liever siet uwen autheur nae, uyt den welcken ghy dit hebt

h

ghe

ghetrocken; want daer en is gheene apparentie, dat *Cajetanus* op die plaetse soo spreekt: immers, indien hy terghens heeft, seght hy niet klaer dat men ghelucksalighlijck ghelooft, dat de Heylighen onse ghebeden verstaen?

Peenius. Ibid. *Georgius Cassander* in consule art. 21. seght: Ten is niet van noode, de Wijle de Heylighen op dese Wijse aengheroepen worden, dat hen toegheschreven werde het insien des herten, 'twelck Godt alleen eyghen is, naedien wy uyt de H. Schrift weten, dat oock de gheesten in den lichaeme besloten, dit van Godt is toeghelaten, dat sy bekenden de af-wesighe daden, ende ghedachten, 'twelck van *Elisao*, en van sijnen knecht *Gehazi* openbaer is.

Antw. Hier heeft *Cassander*, onder vele mislagen, die hy dick wils begaet, wel, ende ghesondelijck, en tot ons voordeel ghesproken: want hier stelt hy mijn argument 'twelck ick boven teghen u hebbe ghepraemt.

Peenius. Maer indien den Heylighen niet toe en komt het herte in te sien, soo en kunnen sy niet religieuslyck aengeroepen worde, om dat de religieuse aanbiddinge door suchtingen des herten somtijts gheschiedt.

Antw. Wat noodt dat de Heylighen dese suchtingen in het herte selve sien, als sy die weren door openbaringhe Godts? want de questie en is niet van de selve te doorsien, maer van de selve te weten: ende nu segghe ick even wel dat het niet en stijdt tegen de alwetentheydt Godts, dat hy dese kennisse der herten aen de Heylighen mede-deele.

Peenius. Dat de Propheten af-wesighe, ende toekomstige dinghen ghesien hebben, is particulier, ende extraordinaer.

Antw. Laet ons dit selve segghen van de Heylighen,

ghen, dat 't *extraordinaer* is, wanneer Godt haer de gbedachten des herten openbaert, ofte doet sien.

Peenius. Maer hier uijt en sal de *universele*, ende *ordinaire* aenroepinghe der Heylighen niet kunnen bewesen worden.

Antw. Uyt dit middel alleen en sal de *ordinaire* aenroepinghe niet kunnen bewesen worden, dat is waer: uyt alle de middelen saemen-ghevoeght, met de Schriftueren die van de aenroepinghe spreken, dat loochene ick. Voeght hier by, dat wy *ordinaerlijck* de Heylighen niet en aentoeppen met de gbedachten alleen.

1. Peenius. Ibid. Lorinus in 1. Pet. 1. 12. schrijft, Dat den Enghelen eenighe dinghen onbekent sijn, de welke sy leeren kunnen van den dienaren des Euangeliums.

Antw. Hier en maect Lorinus de Enghelen niet onwetende van alles, maer alleenlijck van eenighe dinghen.

Peenius. Maer indien eenighe creature behalven, en buytē Godt, met het licht der alwetētheyt blonck, dat en soude waerlijck den Engelen niet ontfeght moeten worden &c.

Antw. Maer noyt en heeft eenigh Catholijck geleert, dat'er eenighe creature behalven, en buyten Godt, alwetende zy, jaē schoonhy, door de kracht Godts de herten doorsagh, soo en soude hy daerom niet alwetende sijn: soo vecht ghy dan hier teghen u selven.

Peenius. Ibid. Bellarminus lib. 1. de Christo Cap. 8. arg. 4. bewijst de Godtheydt des Soons uyt sijne wijsheydt, om dat *namelijck* alle schatten der wijsheyte, en der kennisse in hem verborgen sijn, en om dat hy alle dinggen vveet.

Antw. Het besluyt van Bellarminus is goet, want

niemandt is *al-wetende*, dan Godt alleen; doch, wat wilt ghy hier uyt besluyten? want daerom en sou-den de Heylighen niet *al-wetende* zijn, indien Godt de ghedachten des herten openbaerde, de wijle by dit ghedaen heeft aen *Petrus*, *Paulus*, en *Samuel*, de welcke nochtans daerom niet en zijn *al-wetende* gheweest.

Peenius pag. 92. Maer indien de *al-wetentheydt*, ende de kennisse des herten op eenighe wijze den Heylighen toegheschreven wordt, soo is alle kracht, ende ghewichte van de argumenten wegh.

Antw. Maer niemandt van de Catholijcken, en heeft oyt den Heylighen de *al-wetentheydt* toegheschreven, soo blijft dan de kracht, ende ghewichte vande argumenten *Bellarmini* in haer gheheel.

Peenius *Ibid.* De selve *Bellarmin.* seght, Lib. 1. de beat *Sanct.* cap. 20. De Heylighen connen tot ons comen, Wanneer sy Willen; nochtans weten sy daeromme niet alle dinghen.

Antw. Om dat de Heylighen niet alle dinghen weten, hieruyt en volghet niet, dat se absolutelijck gheen wetenschap en hebben van onse dinghen. Dit leste segghen wy ghenoeghsaem te wesen, het eerste gheenins van noode.

Ghe-